

Kolen of molen?

In haar rede op de Hogeschool Arnhem stelde milieuminister Jacqueline Cramer de vraag aan de orde of er geen overschot aan elektrisch vermogen, in het bijzonder van kolencentrales, dreigt. Een belangrijke vraag, om drie redenen. Als het aanbod van fossiele brandstoffen snel stijgt is er wellicht minder ruimte voor duurzaam opgewekte elektriciteit. En als er veel basislast wordt bijgebouwd terwijl er tegelijkertijd veel windenergie bijkomt, hoe blijven we dan voor de noodzakelijke flexibiliteit van het elektriciteitsstelsel zorgen? Ten derde, kunnen we wel aan de emissiereducties voldoen die ook na 2020 nodig blijven als er meer kolencentrales komen?

Door
Pieter Boot

Het antwoord op deze vragen is niet eenvoudig, maar de richting waarin we moeten zoeken wel. Dat

is de internationalisering van de elektriciteitsmarkt. De tijd is voorbij, dat het zinvol was over het Nederlandse elektriciteitsstelsel als aparte entiteit te spreken. We worden steeds meer verbonden met België en Duitsland en daarlangs met Frankrijk, nu ook met Noorwegen en over enkele jaren met Engeland. In die landen is een overschot niet vanzelfsprekend. Het helderst is dat in Duitsland en Engeland, die

wellicht afsteveneren op een tekort aan capaciteit. Het Duitse energieagentschap DENA berekende een jaar geleden, dat bij realisering van het Duitse doel van duurzame energie en sluiting van kerncentrales, en het in gebruik nemen van 'zekere' en 'waarschijnlijke' nieuwe capaciteit, in 2020 een mogelijk tekort van 12.000 megawatt zou opleveren. De Economist hield het onlangs nog voor mogelijk dat de Olympische Spelen in Londen in 2012 zich bij kaarslicht zullen afspelen, meer precies dat ergens tussen 2013 en 2016 een groot tekort in Engeland ontstaat. De energiegoeroe Dieter Helm neemt het woord 'supply crunch' al in de mond. In beide landen wordt het probleem vooral veroorzaakt door het massaal uit gebruik nemen van oude kolen- en kerncentrales, zij het om verschillende redenen.

Overigens moet daarbij gezegd worden, dat de Europese club van transmissiebedrijven (vroeger UCTE, nu ENTSO) minder pessimistisch is over een mogelijk tekort aan elektrisch vermogen in Noordwest-Europa dan een jaar geleden, maar daarbij wordt niet naar Engeland gekeken. Kortom, internationaal opererende energiebedrijven bouwen nieuwe centrales in Nederland waar er goede omstandigheden voor zijn, en sluiten oude elders of zetten die in de mottenballen. Nederland wordt niet alleen een gas- maar ook een elektriciteitsrotonde. Dat vergroot de betrouwbaarheid en leidt tot lagere prijzen. Dit maakt uiteraard de concurrentiepositie van duurzaam opgewekte elektriciteit lastiger, maar dat is een apart probleem dat via subsidies of verplichtingen aangepakt kan worden en niet via een minder

efficiënt elektriciteitsstelsel in totaliteit.

Hiermee zijn de flexibiliteit en duurzaamheid nog niet opgelost. Flexibiliteit is een lastig vraagstuk, dat na 2020 actueel kan worden, maar lijkt niet onoplosbaar. Studies hebben geïndiceerd dat tot 2020 de flexibiliteit acceptabel blijft. Omdat dat nog even duurt, maar ook omdat investeringen in infrastructuur veel tijd kosten, zou het nuttig zijn een omvattende studie te wijden aan de voor- en nadelen en vooral kosten en baten van de verschillende oplossingen die worden genoemd (zoals nog meer interconnectie, opslag in elektrische auto's, kolenvergassing, vergroening van het gas). Ook voor de duurzaamheidskant is een oplossing denkbaar. Alle nieuwe kolencentrales zijn capture ready. In Engeland wordt waarschijnlijk een

verplichting ingevoerd om nieuwe kolencentrales te koppelen aan grootschalige demonstratieprojecten en een onafhankelijke commissie te laten beoordelen wanneer de techniek rijp is om CO₂-afvang te verplichten, dus wat let het kabinet zich bij dit Engelse initiatief aan te sluiten? Alleen emissiehandel zal CCS immers waarschijnlijk niet voor elkaar krijgen en zonder CCS kunnen we een duurzaam elektriciteitsstelsel niet realiseren.

"Geen kolen maar een molen", werd wel gezegd. Laten we het zo organiseren dat we in Nederland beide hebben en een betrouwbare leverancier van elektriciteit voor het buitenland worden, zoals we dat al 45 jaar van gas zijn. ■

Pieter Boot is verbonden aan het Energie Centrum Nederland en het Clingendael International Energy Programme.